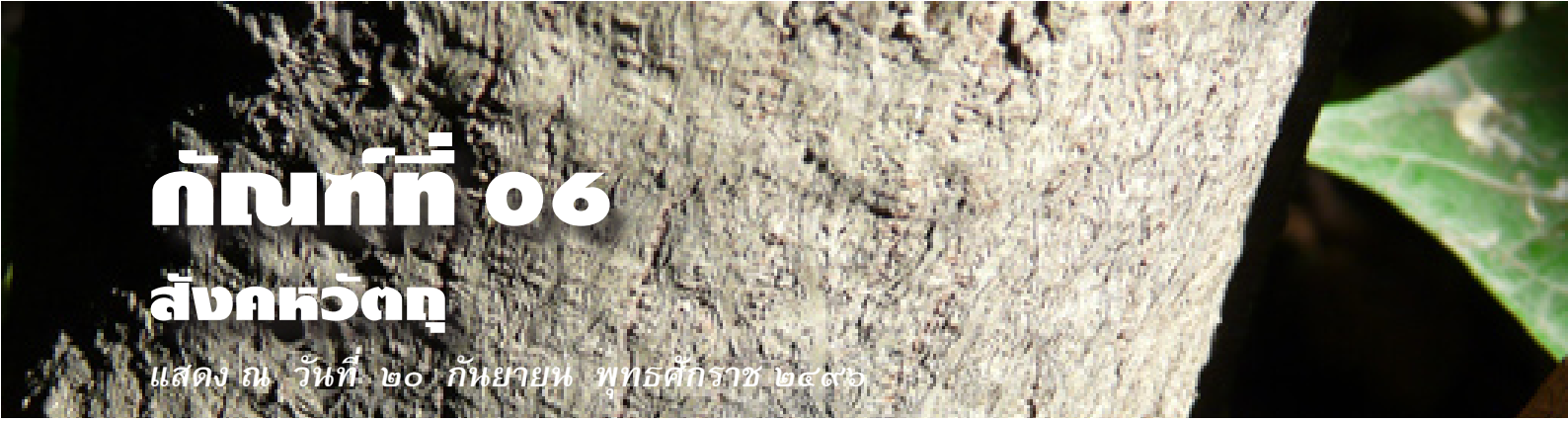

กัณฑ์ที่ ๐๖

สังคหวัตถุ

แสดง ณ วันที่ ๒๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๙๖

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ (๓ ครั้ง)

ทานญฺจ เปยฺยวชฺชญฺจ
สมานตฺตตา จ ธมฺเมสุ
เอเต โข สงฺคหา โลเก
เอเต จ สงฺคหา นาสฺสุ
ลเภถ มานํ ปูชํ วา
ยสฺมา จ สงฺคหา เอเต
ตสฺมา มหตฺตํ ปปฺโปนฺติ
อตฺถจริยา จ ยา อิธ
ตตฺถ ตตฺถ ยถารหํ
รถสฺสาณีว ยายโต
น มาตา ปุตฺตการณา
ปิตา วา ปุตฺตการณา
สมเวกฺขนฺติ ปณฺฑิตา
ปาสํสา จ ภวนฺติ เตติ ฯ

ณ บัดนี้อาตมาภาพจักได้แสดงธรรมิกถาว่าด้วย ภัตตานุโมทนากถา เฉลิมเพิ่มเติมศรัทธาของเจ้าภาพ ซึ่งเป็นผู้มีสมานฉันท์ พร้อมใจซึ่งกันและกันมาบริจาคทาน เวลาเช้าได้ถวายข้าวยาคูคือข้าวต้ม เวลาเพลได้ถวายโภชนาหาร พร้อมด้วยสูปะ พยัญชนะ ขณะนี้ให้มีพระสัทธรรมเทศนาน้อมนำปัจจัยทั้ง๔ บูชาพระสัทธรรมเห็นสภาวะปานฉะนี้ ได้ชื่อว่าถวายทานแก่พระธรรมด้วยโดยแท้ กับได้ชื่อว่าเจ้าภาพได้ถวายทานครบทั้งพระรัตนตรัย คือถวายทานแด่พระพุทธเจ้า ถวายทานแด่พระธรรม ถวายทานแด่พระสงฆ์ ซึ่งเป็นองค์คุณของพระพุทธศาสนา **พุทฺโธ** พระพุทธเจ้านั้นเป็นเนมิตกนาม เกิดขึ้นจากพระพุทธรัตนะ คำว่าพุทธรัตนะนั้นเป็นหลักเป็นประธานเดิม **ธมฺโม** เป็นเนมิตกนาม เกิดขึ้นจากธรรมรัตนะ พระธรรมรัตนะนั้นเป็นหลักเป็นธรรมที่ตั้งอยู่เดิม **สงฺโฆ** พระสงฆ์นั้นเป็นเนมิตกนามเกิดขึ้นจากสังฆรัตนะ สังฆรัตนะนั้นเป็นตัวยืนอยู่เดิม พุทธรัตนะ ธัมมรัตนะ สังฆรัตนะ เหล่านี้เหละเรียกว่าพระรัตนตรัย พระรัตนตรัยคือ พุทธรัตนะ ธัมมรัตนะ สังฆรัตนะ เหล่านี้แหละเรียกว่าพระรัตนตรัย พระรัตนตรัยคือ พุทธรัตนะ ธัมมรัตนะ สังฆรัตนะ นี้เป็นที่พึ่งของเราทั้งหลาย ***สิ่งอื่นนอกจากพระรัตนตรัยนี้ไม่มี และสิ่งอื่นที่เราจะพึ่งสูงและดี ขึ้นไปกว่านี้ไม่มี***

เหตุนี้ในวาระพระบาลี ได้แสดงเป็นตำรับตำราเนติแบบแผนไว้ว่า

นตฺถิเม สรณํ อญฺญํ	*สิ่งอื่นไม่ใช่ที่พึ่งของเรา*
พุทฺโธ เม สรณํ วรํ	*พระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเรา*
นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ	*สิ่งอื่นไม่ใช่ที่พึ่งของเรา*
ธมฺโม เม สรณํ วรํ	*พระธรรมเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเรา*
นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ	*สิ่งอื่นไม่ใช่ที่พึ่งของเรา*
สงฺโฆ เม สรณํ วรํ	*พระสงฆ์เป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเรา*

ดังนั้นก็แน่นอนในใจว่า พระรัตนะทั้ง ๓ คือ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ เป็นเนมิตกนามเกิดขึ้น พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ ว่านี่แหละเป็นที่พึ่งของเราจริงแท้แน่นอน โดยไม่ผิดเพี้ยนยักเยื้องแปรผัน ท่านจึงได้ตราตำรับตำราเป็นเนติแบบแผนไว้ว่า ***นานา โหนฺตมฺปิ วตฺถุโค*** ถ้าว่าโดยวัตถุแล้วแยกเป็น พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ***เอกีภูตมฺปนตฺถโต*** ถ้าว่าโดยอรรถประสงค์แล้วเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แยกจากกันไม่ได้ ***อญฺญมญฺญาวิโยคาว*** พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ เป็นของเนื่องซึ่งกันและกัน แยกแตกจากกันไม่ได้ เมื่อรู้จักดังนี้แล้ว นี่แหละเป็นตัวพระพุทธศาสนา ที่เรียกว่า พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ อยู่ในตัวของเรา มีทุกคนด้วยกัน

บัดนี้เจ้าภาพได้เป็นหัวหน้าเป็นประธาน พรักพร้อมด้วยวงศาคณาญาติ เพื่อนสนิท มิตรสหาย เนื่องด้วยสายโลหิตก็มี เนื่องด้วยความคุ้นเคยก็มี พากันมาบริจาคทานแก่พระภิกษุสามเณร ณ พระอารามวัดปากน้ำนี้ ถูกท่านผู้เป็นทักขิไณยบุคคลหลายสิบด้วยกัน ทักขิไณยบุคคลมีกว่า ๘๐ คน เป็นพระบ้าง เป็นเณรบ้าง เป็นอุบาสกบ้าง เป็นอุบาสิกาบ้าง ของบริจาคทานวันนี้ถูกหลักถูกฐานในทางพุทธศาสนา ถูกทักขิไณยบุคคล การบริจาคทาน ถ้าถูกทักขิไณยบุคคล ก็เป็นผลยิ่งใหญ่ไพศาล ถ้าไม่ถูกทักขิไณยบุคคลแล้ว ผลนั้นก็ทรามต่ำลง ถ้าถูกทักขิไณยบุคคลก็ผลนั้นรุนแรงสูงขึ้น มีกำลังกล้าขึ้น

ทักขิไณยบุคคลมี ๙ จำพวก

พระอรหัตผล	จำพวกที่๑ ขั้นสูง
พระอรหัตมรรค	เป็นขั้นที่๒ รองลงมา
พระอนาคามิผล	เป็นขั้นที่๓ ตามลำดับ
พระอนาคามิมรรค	เป็นขั้นที่๔
พระสกทาคามิผล	เป็นขั้นที่๕
พระสกทาคามิมรรค	เป็นขั้นที่๖
พระโสดาปัตติผล	เป็นขั้นที่๗
พระโสดาปัตติมรรค	เป็นขั้นที่๘

โคตรภูบุคคลผู้ที่มีธรรมกาย เป็นหญิงเป็นผู้ชาย เป็นเด็กเป็นเล็ก เป็นพระเป็นเณร ไม่เข้าใจ เรียกว่า ทักขิไณยบุคคลทั้งนั้น ทักขิไณยบุคคลนั่นแหละ เป็นบุคคลผู้ควรซึ่งทาน ทานสมบัติเป็นเครื่องเจริญผล

บัดนี้เจ้าภาพมาพบทักขิไณยบุคคลแล้ว ได้บริจาคทาน แด่พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ในพระอารามวัดปากน้ำนี้ สมด้วยบาลีที่ได้รับสมอ้างว่า

โภชนํ ภิกฺขเว ทกฺขมาโน ทายโก	*เจ้าภาพได้เป็นทายกบริจาคโภชนาหารในเวลาวันนี้*
ปฏิฆานํ ปญฺจฐานา เทติ	*ชื่อว่าให้ฐานะ ๕ ประการแก่ปฏิคาหก*
กตมานิ ปญฺจ	*ฐานะ ๕ ประการนั้นเป็นไฉน*
อายุํ เทติ	*ให้อายุ ประการหนึ่ง*
วัณฺณํ เทติ	*ชื่อว่าให้วรรณะความสวยงามประการหนึ่ง*
สุขํ เทติ	*ชื่อว่าให้ความสุขกายสบายใจประการหนึ่ง*
พลํ เทติ	*ชื่อว่าให้กำลังกาย กำลังวาจากำลังใจประการหนึ่ง*
ปฏิภาณํ เทติ	*ชื่อว่าให้ปฏิภาณความเฉลียวฉลาดประการหนึ่ง เจ้าของทานให้โภชนะอย่างเดียวเท่านั้น ชื่อว่าให้ฐานะ ๕ ประการแก่ปฏิคาหก คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ*
อายุํ โข ทตฺวา อายุตฺตภาคี โหติ	*เจ้าของทานผู้ที่ให้อายุมีอายุยืนถ้วนอายุขัยนั่นแหละชื่อว่าให้อายุแก่ตัวเอง เพราะอายุนั้นจะกลับมาเป็นอายุของตัวเอง ผู้ที่ให้อายุย่อมมีอายุเป็นส่วนตอบ*
วณฺณํ ทตฺวา วณฺณสฺส ภาคี โหติ	*เจ้าของทานที่ให้วรรณะความสวยงามแห่งร่างกายนั้นแหละ ได้ชื่อว่าให้วรรณะความสวยงามแก่ตัวเอง ผู้ที่ให้ความสวยงามแก่บุคคลอื่น ความสวยงามนั้นเป็นส่วนตอบแก่ตัวเอง*
สุขํ ทตฺวา สุขสฺสภาคี โหติ	*ผู้ให้ความสุขกายสบายใจนั้นแหละได้ชื่อว่าให้ความสุขแก่ตัวเอง ได้ความสุขนั้นมาเป็นส่วนตอบ*
พลํ ทตฺวา พลสฺสภาคี โหติ	*ผู้ให้กำลังแก่ปฏิคาหก เมื่อปฏิคาหกอิ่มอาหารแล้วก็มีกำลัง กำลังอันนั้นแหละจะมาเป็นส่วนตอบของเจ้าของทาน เจ้าของทานชื่อว่าให้กำลังแก่ตัวเอง*

ปฏิภาณํ ทตฺวา ปฏิภาณสฺสภาคี โหติ ทิพฺพสฺส วา มนุสฺสสฺส วา

ผู้ให้ความเฉลียวฉลาดแก่ปฏิคาหกให้มีสติปัญญาขึ้นชื่อว่า ให้ความเฉลียวฉลาดแก่ปฏิคาหก ความเฉลียวฉลาดนั่นแหละ ย่อมกลับมาเป็นส่วนตอบแก่เจ้าของทาน เจ้าของทานได้ชื่อว่า ให้ความเฉลียวฉลาดแก่ตัวเอง คุณธรรม ๕ อย่างนี้เป็นเงาตามตัว อายุ วรรณะ สุข พละ ปฏิภาณ ทำทานในสถานที่ใด ๆ ได้สำเร็จผลในมนุษย์บ้าง ในทิพย์บ้าง ตามความปรารถนาของตน ได้ชื่อว่าทานนั้นย่อมมีผล

ทานการให้ไม่ใช่เป็นไปแต่ในพุทธศาสนา ก่อนพุทธกาลพระพุทธเจ้ายังไม่ได้อุบัติตรัสขึ้นในโลก การให้นี่เขามีกันอยู่แล้ว มีอย่างไร ? จำเดิมแต่มารดาบิดาเมื่ออยู่ร่วมกันก็ต้องให้กันแล้ว ต้องให้ความสุขกัน ให้เงินทองข้าวของเสื้อผ้าซึ่งกันและกัน มีอะไรก็แจกกันรับประทานไปใช้สอยไป นี่ก็ให้กัน ถ้าไม่ให้กันอยู่ด้วยกันไม่ได้ ต้องแยกจากกันทีเดียวแหละ ถ้าให้กันละก็ อยู่ด้วยกันได้ นี่ การให้นี้เป็นข้อสำคัญนัก ทานการให้เป็นหลักสำคัญที่จะให้ความเจริญรุ่งเรืองแก่ผู้ให้ ถ้าว่าไม่มีทานการให้แล้ว คนจีนที่มาจากเมืองนอกจะไม่รวยเร็วถึงขนาดนี้ดอก เพราะทานการให้นี่แหละ จีนยิ้มทีเดียว เจอเถ้าโล่ใหญ่ ๆ ที่เขาทำงานใหญ่ ๆ กัน เมื่ออยากจะทำงานกับเขาด้วย แต่เขาไม่ค่อยยอมให้ทำ เมื่อไม่ยอมให้ทำ คนจีนก็ฉลาด ค่อย ๆ ให้เล็ก จนกระทั่งถึงผูกภาษีอากร เป็นเถ้าแก่ใหญ่โตขึ้นไป เพราะให้ไม่ใช่หรือ ถ้าไม่ให้ก็ไม่ได้เป็นเถ้าแก่ผูกภาษีอากรน่ะซี เพราะให้นั่นเป็นตัวสำคัญนัก คนจีนเขาจึงได้พูดยืนยันว่า ลูกไก่ยังกินข้าวสารอยู่ตราบใดละก็ เขาอยู่เมืองไทยไม่จนแน่ จะไปให้อะไรใครก็ไม่ได้ ถ้าว่าให้อะไรใครไม่ได้ จะหางานการอะไรได้ เพราะตนเป็นคนต่างบ้านต่างเมืองมา ดังนั้นการให้กันและกันนี้เป็นสิ่งสำคัญนัก

เมื่อรู้จักหลักอย่างนี้แล้ว อยู่ในสถานที่ใดก็อย่าลืมทานการให้กัน การให้กัน พ่อ แม่ ลูกหญิง ลูกชาย สามีภรรยาก็ต้องให้กัน เมื่อสามีภรรยาอยู่ร่วมกันและมีลูกขึ้นมา ต้องให้ลูกกินนม นมนั้นแหละเป็นเงินเป็นทองเหมือนกัน นมน่ะกลั่นออกมาจากเงินทองเช่นกัน มารดาบริโภคอาหารเข้าไป อาหารก็ไปเป็นน้ำนม ลูกก็กินนมเข้าไปเป็นลำดับ พอวายนมแล้วก็ให้ลูกบริโภคอาหาร ต้องซื้อข้าวของลูกไม้ลูกไล่มาให้ลูกมัน ลูกจึงจะอ้วนพีมีเนื้อดีหนังดี ให้เรื่อยทีเดียว ลูกจะกินอะไร จะต้องการอะไร พ่อแม่ให้ได้ทุกอย่าง ให้เรื่อย จนกระทั่งเติบโต แต่ว่าถ้าลูกต้องภัยได้ทุกข์หิวโหยโรยแรง แม่ก็เอาของอะไรมาให้รับประทาน พอโตหนักขึ้น ๆ ๆ ลูกต้องการอะไรก็อยู่ที่แม่นี้อีกทั้งนั้น แม่ไม่ให้ พ่อก็ให้หรือ ให้ด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่ายนี้แหละ ถ้าว่าพ่อแม่ไม่ให้ละก็ลูกตายหมดไม่เหลือเลย ลูกที่เป็นอยู่ได้นี้ก็เพราะอาศัยการให้ซึ่งกันและกัน เพราะให้อย่างนี้แหละ ถึงได้นามระบือลือเลื่องไปทั้งเมืองว่า พ่อและแม่

เมื่อรู้จักหลักเช่นนี้แล้ว เราจำหลักไว้ เราค่อย ๆ ให้ บุคคลคนหนึ่งคนใดโกรธเคืองด่าว่าเรา เราก็หาอุบายแก้ไข ค่อย ๆ ให้เขาเถอะ คนที่เคยด่าพ่อ ด่าแม่ คนอิจฉาริษยานั้นแหละ ให้เสีย พอเขาเชื่อ พอเขาเลื่อมใส เราจะใช้เขาทำอะไร เขาทำเอาทั้งนั้นแหละ นี่สำเร็จด้วยการให้ นี่แหละเป็นข้อสำคัญนัก โลกจะจงรักภักดีซึ่งกันและกันก็เพราะอาศัยให้ซึ่งกันและกัน เขาจึงได้ยืนยันเป็นตำรับตำราว่า หญิงชายที่

ภาพจาก : hubbesite.org

....เมื่อต้องภัยได้ทุกข์อะไร? จดอยู่ดวงบุญนั้น ให้ดวงบุญนั้นช่วย อย่าไปนึกถึงสิ่งอื่นนะ นึกถึงบุญกุศลที่ตนกระทำนั่นแหละ เป็นที่พึ่งของตัวจริง ช่วยตัวได้จริง ๆ

พระพุทธเจ้าเมื่อเข้าที่คับขันท่านยังนึกถึงบุญของท่าน ที่ท่านได้บำเพ็ญบารมีของท่านมา ....

เป็นสามีภรรยากัน ถ้าสามีไม่ชอบใจภรรยา หรือภรรยาไม่ชอบใจสามีละก็ เอาละ หาเสน่ห์เล่ห์ลมประการต่าง ๆ ช่างบ้าหลัง อะไรไม่เข้าใจ นี่เขาบอกไว้ชัด ๆ แล้วว่าผู้ปฏิบัติครองเรือนไม่ต้องมีเสน่ห์อะไรดอก เสน่ห์ปลายจวักนั้นแหละผัวรักจนตายทีเดียว เพราะอะไรล่ะ จวักนี่ตักข้าวตักแกงหากินหาอยู่ให้สามีได้รับความสุข เพราะภรรยาเอากระจ่าตักแกงนั่นแหละ จวักก็คือทัพพีนั่นเองนั่นสำคัญนัก ไม่ต้องไปหาอื่นแก้ไข ว่าทำอย่างไรจะให้สามีได้รับความสุข ลูกก็เหมือนกันเมื่อกินอิ่มจะดุด่าทุบตีเท่าไรเขาก็ยอมทั้งนั้นแหละ ไม่โกรธไม่เคืองหรอก สามีก็เหมือนกันปรนนิบัติให้ดี ให้อิ่มหนำสำราญเช่นนี้ เท่านั้นแหละ จะใช้ให้ไปทำอะไรก็ยอมทั้งนั้น นี้เสน่ห์สำคัญนัก ให้เข้าใจว่าการให้เป็นหลักสำคัญ ตระกูล ๆ หนึ่ง ถ้าว่าให้กันถึงขนาดเข้าแล้ว ตระกูลนั้นก็เจริญ ให้ถูกส่วนเข้าแล้วเจริญ

ศาสนาพุทธนี้อยู่ได้ด้วยการให้ ถ้าเลิกให้กันเสียสักเดือนเดียว ข้าวปลาอาหารไม่ให้กันละ หยุดกันหมดทั้งประเทศ ทุกบ้านทุกเรือนไม่ให้กันละ ศาสนาดับ พระเณรสึกหมดหายหมดไม่เหลือเลย นี้เพราะอะไร เพราะการให้นี้เอง การให้นี้สำคัญนัก เพราะทุกคนอยู่ได้ด้วยการให้ทั้งนั้น ท่านจึงได้ยืนยันตามตำรับตำราว่า ให้โภชนาหารอิ่มเดียว ได้ชื่อว่าให้ ฐานะ ๕ ประการคือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ เป็นที่ปรารถนาของมหาชนคนทั้งหลาย ฝ่ายคฤหัสถ์บรรพชิตปรารถนาเหมือนกันหมด **อายุ** อายุยืนใคร ๆ ก็ชอบ **วรรณะ** ความสดชื่นแห่งร่างกาย ผิวพรรณผ่องผุดเป็นที่ดึงดูดนัยตาของมนุษย์โลกให้มารวมอยู่ที่ตน ใคร ๆ ก็ชอบใจทั้งนั้น **สุขะ** มีความสบายกายสบายใจใคร ๆ ก็ชอบใจทั้งนั้น **พละ** กำลังกาย กำลังวาจา กำลังใจ เวลาจะใช้กำลังกายได้สมความปรารถนา ไม่ติดขัดอะไร เวลาจะใช้กำลังวาจาได้สมความปรารถนาไม่ติดขัดอะไร เวลาจะใช้กำลังใจ ความคิดก็ได้สมความปรารถนา ไม่ต้องรอเวลาอย่างหนึ่งอย่างใด กำลังทั้ง ๓ นี่แหละสำคัญนัก กำลังกาย เวลาจะใช้งานการด้วยกาย กำลังวาจา ที่ต้องใช้วาจาโต้ตอบระหว่างประเทศต่อประเทศนั้น หรือเวลาพูดคนต่อคนกัน ก็ใช้วาจา กำลังใจ ที่จะต้องคิดการงานใหญ่โตกว้างขวางออกไป นี่กำลังใจ กำลังเหล่านี้ใคร ๆ ก็ชอบ ใคร ๆ ก็ ปรารถนา **ปฏิภาณ** ความเฉลียวฉลาดในทุกสิ่งทุกอย่าง ในหน้าที่ของตัว หรือในหมู่มนุษย์ฉลาดในหน้าที่ทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ขัดขวางอย่างหนึ่งอย่างใด นี่ใคร ๆ ก็ชอบ ใคร ๆ ก็ปรารถนา สิ่งทั้ง ๕ นี้แหละเป็นที่ปรารถนาของมหาชนคนทั้งหลาย

เมื่อเป็นดังนี้ท่านเจ้าภาพได้มาบริจาคทานวันนี้ได้ชื่อว่า การให้ ให้กับพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ตลอดจนกระทั่งเด็กเล็กซึ่งอยู่ในวัด ได้รับความสุขกันหมด มาบริจาคทานก็ได้รับความสุขตลอดกันหมดไม่เดือดร้อน อิ่มหนำสำราญ นี่ก็เพราะการให้ ***การให้อย่างนี้ไม่ใช่แต่ในมนุษย์นี้เท่านั้น พระพุทธเจ้าท่านอยู่นิพพาน มาให้ทานอย่างนี้ ท่านก็มามากเหมือนกัน เต็มหมดในศาลา ในหมู่พระก็เต็มหมด ในหมู่อุบาสกอุบาสิกาก็เต็มหมด*** ท่านก็รู้ตลอดสาย ก็การให้อย่างนี้แหละ ถูกต้องร่องรอยของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าพระอรหันต์เมื่อมีพระชนม์อยู่ก็มีการให้อย่างนี้ จึงเจริญรุ่งเรืองอยู่ได้ ถ้าปราศจากการให้อย่างนี้แล้วเจริญรุ่งเรืองอยู่ไม่ได้ เมื่อให้ความเจริญแก่พระพุทธศาสนาแล้ว ความเจริญก็หันเข้าสู่ตัว ไม่ต้องไปสงสัย ได้ชื่อว่าให้ความเจริญแก่ตัวนั่นเองทีหลัง คนที่พากันมาบริจาคทาน เป็นเจ้าภาพหรือเป็นหัวหน้า เป็นที่สองรองลำดับลงไป หรือว่าหมู่พวก นั้น ๆ บริจาคทาน พระพุทธเจ้าท่านก็คอยดู สอดญาณ ส่องญาณคอยดู ได้รับความสุขแค่ไหน ได้รับความ

ทุกข์แค่ไหน ท่านก็ช่วยเหลือเผื่อแผ่ คอยแก้ไข บำบัดความทุกข์ บำรุงความสุข ให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ***นี้ก็เพราะอาศัยพระพุทธเจ้าอยู่ลับ ๆ เรานับได้ ในประเทศไทย พระพุทธเจ้ามีจริง ๆ ในที่ลับ ๆ*** ประเทศนิดเดียวเท่านี้แหละเป็นเอกราชอยู่ได้ ปืนผาหน้าไม้ทำกับเขาไม่เป็น เรือแพนาวา เรือยนต์กลไฟต่อไม่ได้ทั้งนั้น แต่ว่าเป็นเอกราชได้ แปลกเหลือเกิน เป็นเอกราชได้ด้วยอะไร นี่เป็นเอกราชด้วยพุทธศาสนา ด้วยพระพุทธเจ้าท่านคอยดูแลแก้ไข รักษาชาติศาสนาของท่านไว้ ให้ศาสนาดำรงอยู่ เพราะหมดทั้งชมพูทวีปศาสนาเดียวนี้มาแน่นหนาอยู่ในเมืองไทยเท่านั้น ศาสนาฝ่ายเขมรในปกครองของฝรั่งเศส การประพฤติผิดธรรมผิดวินัยมากแล้ว พม่าอยู่ในปกครองของอังกฤษ ประพฤติผิดธรรมผิดวินัยมากแล้ว เขาไม่ได้เป็นศาสนูปถัมภกทีเดียว เพียงแต่เขาไม่ได้ทำลายเท่านั้น ส่วนพุทธศาสนาในประเทศไทยเป็นเอกราชอยู่ร่ำไป รักษาพุทธศาสนาให้ถาวรดำรง คงที่ ดีขึ้นเป็นลำดับไป

ท่านเจ้าภาพได้มาบริจาคทานแก่พระภิกษุในประเทศไทย เวลานี้ก็ยังได้ชื่อว่าถูกทักขิไณยบุคคล ทักขิไณยบุคคลมี ๙ จำพวก พวกธรรมกายมี ๘๐ กว่าคน เจ้าภาพได้บริจาคทานถูกทักขิไณยบุคคล ๘๐ กว่าคน ได้ชื่อว่าเป็นบุญใหญ่กุศลใหญ่ เมื่อเจ้าภาพสละไทยธรรมเสร็จขาดลงไป มอบให้แก่พระภิกษุ พระภิกษุรับเป็นสิทธิ์ใช้ได้ บริโภคได้ ให้เด็กให้เล็ก ให้ใครก็ได้ เป็นสิทธิ์ของผู้รับ ขาดจากสิทธิ์ของผู้ให้ ขณะใด ขณะนั้นแหละ ปุญฺญาภิสนฺทา บุญไหลมาจากสายธาตุสายธรรมของตัวเอง โดยอัตโนมัติ เข้าสู่อัตโนมัติ คือดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสบริสุทธิ์เท่าฟองไข่แดงของไก่ ในกลางกายมนุษย์นี้ กลางดวงนั้นแหละเป็นที่ตั้งของบุญ บุญไหลมาติดอยู่กลางดวงนั้น เหมือนยังกับไฟติดอยู่ในหลอดไฟฟ้ากี่ร้อยแรงเทียน กี่พันแรงเทียน ก็ช่างเถิด แล้วแต่หลอดเขาทำดีกรีไว้เท่าไร จุไฟได้เท่านั้น ส่วนอัตโนมัติ ธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นี้ บุญมากเท่าไรก็ใส่เข้าไปไม่เต็ม เท่าไร ๆ ก็ไม่เต็ม วันนี้เจ้าของทาน หัวหน้าและเป็นลำดับมาได้บุญวัดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑,๐๐๐ วา เป็นดวงกลมติดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสบริสุทธิ์ ๑,๐๐๐ วาแทบทุกคน เจ้าภาพที่ร่วมบริจาคกันวันนี้ เพราะถูกทักขิไณยบุคคล จึงได้บุญใหญ่กุศลใหญ่ ให้เอาใจนึกอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสบริสุทธิ์เท่าฟองไข่แดงของไก่ หยุดตรงนั้น หรือหยุดอยู่กลางนั้น เมื่อนึกอยู่กลางนั้น ตั้งใจอยู่กลางนั้น ให้นึกถึงบุญของตัวไว้ที่ตัวได้วันนี้ ว่าใหญ่วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๑,๐๐๐ วา ใจจดอยู่ตรงนั้นแหละ ว่าเราได้บริจาคทานวันนี้ ได้ดวงบุญใหญ่ขนาดนี้ ใจเราก็จดอยู่กับดวงบุญนั้น

เมื่อต้องภัยได้ทุกข์อะไร? จดอยู่ดวงบุญนั้น ให้ดวงบุญนั้นช่วย อย่าไปนึกถึงสิ่งอื่นนะ นึกถึงบุญกุศลที่ตนกระทำนั่นแหละ เป็นที่พึ่งของตัวจริง ช่วยตัวได้จริง ๆ พระพุทธเจ้าเมื่อเข้าที่คับขันท่านยังนึกถึงบุญของท่าน ที่ท่านได้บำเพ็ญบารมีของท่านมา แน่วแน่ทีเดียวมั่นคงทีเดียว เมื่อมั่นคงเช่นนั้น นางธรณีผุดขึ้นมา บำบัดพญามารให้พ่ายแพ้ ด้วยน้ำที่พระองค์ทรงหลั่งให้ตกลงเหนือพื้นปฐพี นางธรณีรับไว้รูดปราดเดียวเป็นทะเลท่วมพญามารป่นปี้หมด ยับเยิน แพ้พระพุทธเจ้าด้วยน้ำที่พระองค์ทรงกรวดนั่นแหละ นี้พระองค์ทรงนึกถึง ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยะบารมี ขันติบารมี สัจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี ให้เป็นอาวุธ ผจญพญามารให้อันตรธานพ่ายแพ้พระองค์ไป เราก็เหมือนกันต้องภัยได้ทุกข์ก็นึกถึงบุญบารมีที่เราได้สั่งสมอบรมมานี้ นิ่ง

ภาพจาก : hubbesite.org

....การให้อย่างนี้ไม่ใช่แต่ในมนุษย์นี้เท่านั้น พระพุทธเจ้าท่านอยู่นิพพาน มาให้ทานอย่างนี้ ท่านก็มามากเหมือนกัน เต็มหมดในศาลา ในหมู่พระก็เต็มหมด ในหมู่อุบาสกอุบาสิกาก็เต็มหมด....

อยู่ตรงนั้นแหละ กลางดวงนั่นแหละ ถูกดวงบุญพอดี ทานการให้สำเร็จเป็นบุญดังนี้ เมื่อสำเร็จเป็นบุญแล้ว ก็เป็นที่ระลึกดังนี้ นี้เรียกว่า ทานญฺจ

เปยฺยวชฺชญฺจ เมื่อเรามีบุญเช่นนี้ไปอยู่ในสถานที่ใด ลูกก็มาก หลานก็มาก พวกพ้องวงศาคณาญาติก็มากทั้งนั้น เมื่อมีพวกมากเช่นนี้ เราจะทำอย่างไร ? เราต้องอาศัยวาจาที่ไพเราะเสนาะโสต เมื่อกล่าววาจาอันใดออกไปแล้ว เป็นที่ดึงดูดใจ เหนี่ยวรั้งใจเป็นที่สมัครสมานในกันและกัน ไม่เป็นที่กระทบกระเทือนในกันและกัน ต้องใช้วาจาอย่างนั้น เป็นคนชั้นสูง เป็นคนชั้นผู้ใหญ่ เป็นคนชั้นพวกมาก ไม่ใช่พวกน้อย ถ้ามีวาจาเช่นนั้นเรียกว่าเป็นคนสุภาพ เป็นคนมีมารยาท เป็นคนที่มีถ้อยคำวาจาเป็นหลักเป็นประธาน วาจาไพเราะอ่อนหวาน ไม่กระทบกระเทือนผู้หนึ่งผู้ใด กล่าวออกไปแล้วไม่กระเทือนตัวเองด้วย ไม่กระเทือนบุคคลอื่นด้วย ไม่กระเทือนทั้งตนและบุคคลอื่นด้วย กล่าววาจาใดออกไปแล้ว วาจานั้นไพเราะเสนาะโสตดึงดูด อยากจะฟังแล้วอยากจะฟังอีกอยู่ร่ำไป ดังนี้เรียกว่า ปิยวาจา วาจาไพเราะ วาจาอย่างนี้ แหละเป็นของสำคัญนักในหมู่มนุษย์ จำเป็นจะต้องใช้

อตฺถจริยา จ ยา อิธ ประพฤติให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนกันในโลกนี้ มีพวกเท่าไรประพฤติให้เป็นประโยชน์แก่กันและกันเท่านั้น อย่าเอาแต่ความสุขส่วนตัวผู้เดียว ให้ความสุขเสมอทั่วหน้ากัน เรียกว่า อตฺถจริยา จ ยา อิธ ประพฤติให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนกัน ประพฤติให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนกันน่ะประพฤติอย่างไร ? มีลูกต้องแก้ไขให้ลูกเป็นปริญญา หญิงก็ให้เป็นปริญญาชั้นหญิง ชายก็ให้เป็นปริญญาชั้นชาย ทุก ๆ คนไป สมมุติว่ามีลูก ๑๐ คน หญิง ๕ คน ชาย ๕ คน เป็นปริญญาหมดทุกคน มีการงานชั้นสูงทั้งนั้น พ่อแม่สองคนจะได้รับความสุขแค่ไหน ไม่ต้องมากหรอก ลูกกตัญญูคนเดียวเท่านั้นแหละ เลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่ให้เป็นสุขเหมือนเทวดาได้ เป็นปริญญาขึ้นแล้วน่ะเลี้ยงได้อย่างดิบอย่างดีทีเดียว เพราะฉะนั้นมีลูกเท่าไรต้องแก้ลูกให้เป็นปริญญาขึ้น นี้ได้ชื่อว่าประพฤติให้เป็นประโยชน์แก่ ลูกหลานก่อน คนใกล้เคียงเข้ามา วงศาคณาญาติ ก็ประพฤติเช่นนั้น ให้เป็นประโยชน์เช่นนั้น ให้เลี้ยงตัวของตัวได้ แก้ไขให้เลี้ยงตัวของตัวได้ เหมือนเด็กเล็กเลี้ยงตัวของตัวเองไม่ได้ แก้ไขให้เลี้ยงตัวของตัวได้ ผู้หญิงก็ให้ผู้หญิงเลี้ยงตัวของตัวได้ ผู้ชายก็ให้เลี้ยงตัวผู้ชายได้ ไม่ต้องพึ่งใครทีเดียว แก้ไขให้ฉลาดออกไปอย่างนั้น ได้ชื่อว่าประพฤติให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนกัน หรือให้เป็นประโยชน์แก่ลูกหลานของตัว ประพฤติให้เป็นประโยชน์แก่บ้านใกล้เรือนเคียงกัน มีวิชาความรู้ ให้ความสุขแก่มนุษย์เพื่อนบ้านด้วยกัน เขาจะรุ่งเรืองเจริญได้อย่างไรแก้ไขอย่างนั้น ชื่อว่าประพฤติให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนกัน ลักษณะที่ประพฤติให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนกันนี่แหละเป็นประโยชน์นัก ทางพุทธศาสนาต้องการนัก ภิกษุบวชก่อน ประพฤติตัวให้เป็นตำรับตำราต่อภิกษุบวชหลัง เป็นลำดับไป นี้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนกัน อย่างนี้เรียกว่า *อตฺถจริยา จ ยา อิธ* ประพฤติให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนกันในโลกนี้หรือในหมู่นี้ก็ตาม คงได้ความว่าประพฤติให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนกัน

สมานตฺตตา จ ธมฺเมสุ ตตฺถ ตตฺถ ยถารหํ ความเป็นผู้มีตนเสมอในธรรมนั้น ๆ ในบุคคลนั้นๆ ความเป็นผู้มีตนเสมอในธรรมนั้น ๆ ในบุคคลนั้น ๆ น่ะ เราจะไปทางไหนเป็นหญิงก็ดีเป็นชายก็ดี เข้าไปในหมู่ไหน พวกไหน ชาติไหน ภาษาไหน ไม่กระทบกระเทือนเลยด้วย**กาย**ของเรา ไม่กระทบกระเทือนเลยด้วย**วาจา**ของเราเลย และไม่กระทบกระเทือนเลยด้วย**ใจ**ของเรา เราเข้าไปในหมู่ไหนพวกไหน เป็นหมู่นั้นพวกนั้นไปหมด ปรากฏเป็นแบบเดียวกัน เรามีพวกมากเท่าไร ก็เป็นคนเดียวกันไปหมด ไม่แยกแตกจากกัน นี้ความเป็นผู้มีตนเสมอเขา พอเหมาะพอดีกับเขา เข้าใกล้ใครคนนั้นก็บอกว่าเป็นพวกเขา เป็นพี่เป็นน้องเขา เป็นพี่เขาเป็นน้องเขาตามชันษาอายุของตน ประพฤติตนเสมอในธรรมนั้น ๆ ในบุคคลนั้น ๆ ไม่

ขาดตกบกพร่องทุกชาติทุกภาษาไป เมื่อประพฤติได้ดังนี้ได้ชื่อว่า เป็นประโยชน์ในโลกแท้ ๆ

โลกจะได้รับความสุขก็เพราะอาศัยความประพฤติทั้ง ๔ อย่างคือ ให้ทาน กล่าววาจาไพเราะ ประพฤติให้เป็นประโยชน์ในกันและกัน ความประพฤติตนให้สม่ำเสมอในธรรมนั้น ๆ ในบุคคลนั้น ๆ ไม่ขาดตกบกพร่องใด ๆ เมื่อประพฤติดังนี้แล้ว

เอเต โข สงฺคหา โลเก ความสงเคราะห์ในโลกเรานี้แล

รถสฺสาณีว ยายโต เหมือนลิ่มสลักเพลารถที่แล่นไปอยู่ฉะนั้น ความสงเคราะห์ในโลกทั้งหลายนี้แล เหมือนลิ่มสลักเพลารถที่แล่นไปอยู่ฉันนั้น ทว่ารถที่จะแล่นไปในถนนหนทางน้อยใหญ่ ถ้าลิ่มสลักเพลาไม่มีเสียแล้ว กงรถก็หลุดจากเพลา แล่นไปไม่ได้ ถ้าลิ่มสลักเพลามีอยู่แล้วกงรถนั้นก็ไปสะดวกไม่ขัดข้องอย่างหนึ่งอย่างใด นี้ฉันใด โลกที่คับขันจะได้ความร่มเย็นเป็นสุข ก็ด้วยอาศัยความเกื้อกูลสงเคราะห์ซึ่งกันและกันอย่างนี้แหละ เหมือนลิ่มสลักเพลารถอย่างนี้

เอเต จ สงฺคหา นาสฺสุ ถ้าความสงเคราะห์เหล่านี้ไม่มีแล้ว

น มาตา ปุตฺตาการณา ลเภถ มานํ ปูชํ วา ปิตา วา ปุตฺตการณา มารดาบิดาย่อมไม่ได้ความนับถือและบูชา เพราะเหตุที่ตนมีบุตร

ยสฺมา จ สงฺคหา เอเต สมเวกฺขนฺติ ปณฺฑิตา เพราะเหตุใดบัณฑิตพิจารณาเห็นชอบซึ่งความสงเคราะห์ทั้งหลายเหล่านี้

มหตฺตํ ปปฺโปนฺติ เพราะเหตุนั้น บัณฑิตจึงถึงซึ่งความเป็นใหญ่ บัณฑิตทั้งหลายเหล่านั้นย่อมเป็น ผู้น่าสรรเสริญ เพราะดำเนินด้วยคติของปัญญา น่าไหว้น่าบูชา

ท่านเจ้าภาพได้ประพฤติสงเคราะห์เช่นนี้ ก็เพราะดำเนินด้วยคติของปัญญา จึงได้ให้ความสุขแก่คนมากถึงขนาดนี้ เมื่อให้ความสุขแก่คนมากขนาดนี้ ก็เป็นผู้น่าสรรเสริญน่าชมเชย น่าเลื่อมใส เป็นตัวอย่างที่ดีในยุคนี้และต่อไปในภายหน้า จงอุตส่าห์รักษาความคิดอันนี้ ให้ดำรงคงที่และทวีขึ้นเป็นลำดับไป จะได้ไม่เสียทีที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา เมื่อได้บุญสมมาดปรารถนาเช่นนี้ วันนี้มีโอกาสน้อย จะมีการสอนในทางปรมัตถปิฎกกัน เพราะฉะนั้นการที่จะเทศน์ให้กว้างขวางไปกว่านี้ขอยกเอาไว้ก่อน

ที่ได้ชี้แจงแสดงมานี้ใน สังคหะวัตถุกถา ตามวาระพระบาลี คลี่ความเป็นสยามภาษาตามมตยาธิบายพอสมควรแก่เวลา **เอเตน สจฺจวชฺเชน** ด้วยอำนาจความสัจที่ได้อ้างธรรมปฏิบัติตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ **สทาโสตฺถี ภวนฺตุ เต** ขอความสุขสวัสดีจงบังเกิดมีแก่ท่านทั้งหลาย บรรดาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า **รตนตฺตยานุภาเวน** ด้วยอานุภาพรัตนะทั้งสาม คือ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ทั้งสามประการนี้ จงดลบันดาลความสุขสวัสดิ์ให้อุบัติบังเกิดมี เป็นปรากฏในขันธบรรจบแห่งท่านผู้เป็นเจ้าภาพและสาธุชนทั้งหลายบรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาพอสมควรแด่เวลา สมมุติว่ายุติธรรมิกถาโดยอรรถนิยมความเพียงเท่านี้ **เอวํ** ก็มีด้วยประการฉะนี้ ฯลฯ